

VI MÖTER UNGA HÖRSELSKADADE SOM LEVER MELLAN TVÅ VÄRLDAR

Vi vill lyfta professionella och anhöriga som möter och främjar unga hörselskadade i vardagen. Den här gången träffar vi *Camilla Johansson*, specialpedagog med inriktning hörsel på Central elevhälsa i Kalmar kommun och *Susanna Kropp*, specialpedagog på Silviaskolan i Hässleholm.

Hur är det att vara ung och hörselskadad och gå i skolan idag?

Camilla:

Att ha en hörselnedsättning och gå i grundskolan ställer krav på huvudmannen och skolan genom att det måste vara en bra och anpassad ljud- och ljusmiljö, finnas välfungerande hörteknik samt att rektor och lärare har kunskap och kompetens om elevens hörselnedsättning och dess konsekvenser. Kunskapen och kompeten-

sen är viktig för att förstå de behov som följer och för att kunna göra rätt sorts anpassningar för eleven. För elever som går integrerat innebär det att de ofta går på den skola som finns nära hemmet, nära kompisar och att det är samma kompisar som eleven möter både i skolan och på fritiden.

Susanna:

Då förutsättningarna är goda för elever med hörselnedsättning kan det fungera bra för dem att gå integrerat i

skolan. Det krävs dock inte enbart tekniska och fysiska lösningar utan även kunskap, förståelse och lyhördhet för hörselnedsättningens konsekvenser för att det ska fungera tillfredsställande för eleven.

Att gå i hörselklass innebär för eleven att hen inte behöver ta lika mycket ansvar. Hörselteknik finns, lokalerna är hörselanpassade både vad det gäller akustik och ljussättning och det finns kunskap kring hur man un-

dervisar elever med hörselnedsättning. Du blir en av alla andra och känner dig inte utpekad eller annorlunda.

På vilka sätt påverkar hörselskadan skol-situationen?

Camilla:

Hur hörselnedsättningen påverkar elevens skolsituation är väldigt individuellt och beror på flera saker. Rektorernas och lärarnas kunskap och kompetens

Susanna Kropp

Camilla Johansson

är många gånger det som är avgörande. Likaså är de akustiska förutsättningarna i lokalerna samt välfungerande hörteknik viktiga. Stora klasser med många elever innebär mer störande ljud och är ofta en stor utmaning för eleverna. Även bristen på grupprum gör det svårare för eleverna att kunna komma undan och vila hörselsinnet under dagen. Men man brukar kunna hitta andra lösningar för detta, till exempel genom att låta eleven vara inne en stund på rasten för att få återhämtning. En hörselnedsättning ger en ökad belastning på arbetsminnet, vilket gör att det krävs större ansträngning för eleven att höra, förstå vad man hör och veta vad man ska göra med det man hört i nästa steg. Det är därför viktigt att det bland annat finns tydliga strukturer och att lärarna använder visuell förstärkning och visuellt stöd i undervisningen. Äldre elever behöver också få stöd i studieteknik, för att kunna minska belastningen på arbetsminnet. Att lära sig ett nytt språk, där man inte kan höra alla språkljuden, kräver ofta en större

ansträngning för elever med hörselnedsättning. Som lärare måste man vara medveten om hur hörselnedsättningen påverkar elevens förutsättningar i till exempel den tidiga läs- och skrivinläringen, i undervisningen i engelska och när eleven ska börja läsa ett modernt språk.

Susanna:

När du har en hörselnedsättning arbetar hjärnan hårdare, eftersom du måste gissa dig fram när inte hörseln räcker till. Det är väldigt uttröttande och många elever behöver ha möjlighet till vila under skoldagen. Att ha en hörselnedsättning innebär att du är hjälpt av tydlighet och förförståelse för att hjärnan inte ska behöva jobba så hårt. När du till exempel vet vad lektionen ska handla om, blir det lättare att sätta samman ljuden till ord med rätt sammanhang.

Grupparbeten med fler deltagare än två kan vara tufft då det ofta inbegriper att man pratar i munnen på varandra och att ha flera grupper i samma klassrum skapar ett buller som kan

vara utmattande för eleven. Klassrumsdiskussioner kan skapa stress hos eleven med hörselnedsättning, för att man ständigt missar de första sekunderna av vad kamraterna säger eftersom man först måste lokalisera vem det är som pratar.

Vad fungerar bra idag och vad behöver utvecklas? På vilket sätt når vi dit?

Camilla:

För att det ska fungera så bra som möjligt för elever med hörselnedsättning i skolan är kunskap och kompetens om målgruppen oerhört viktigt. Att jobba tillsammans för att göra undervisningen tillgänglig för eleven och skapa förutsättningar för lärande och delaktighet är givet. Den största delen av eleverna i målgruppen går idag i grundskola, anpassad grundskola eller hörselklass. En mindre del går i specialskola för döva och hörselskadade. Trots det får specialskolan den största delen av stödet för hela målgruppen. Här behöver det ske en förändring så att stödet även når de elever som inte går i specialskolan och som inte är teckenspråkiga. Idag riktas även större delen av de läromedel som finns för målgruppen till elever som har teckenspråk som sitt första språk. Hos oss är det ett fåtal elever som har nytta av det stödet. Men majoriteten är inte teckenspråkiga utan använder tal i sin kommunikation.

En viktig del som jag anser skulle behöva utvecklas är stadiövergångar och skolbyten för elever med hörselnedsättning. Mottagande skola behöver i god tid planera för lokal, hörteknik och säkerställa att personal har den kunskap de behöver för att ta emot eleven på bästa sätt. Jag skulle också gärna se en utveckling och

förbättring vad det gäller förskolor och skolors fysiska lärmiljö framöver, främst vad gäller ljud- och ljusmiljö. Många skolor gör vad de kan med vad de har, men det påverkas också av vilka förutsättningar som respektive skola har lokalmässigt och ekonomiskt. Skolans kompetens i att möta elever med hörselnedsättning påverkar också såklart.

Susanna:

Det finns många bra verksamheter för elever med hörselnedsättning. Men förutsättningarna är olika. Idag kan kommunen inte säga nej till vare sig skolplacering eller skolskjuts om eleven söker plats i specialskolan. De statliga subventionerna för elever i specialskolan är dessutom flera gånger högre än om eleven skulle gå i mainstream skola eller i regional hörselklassverksamhet. Det innebär att det bara på pappret är fritt skolval och avhängande hur kompetent kommunen är kring hörsel och hur villiga de är att betala skolskjuts för eleven.

Specialskolan och hörselklassverksamheter kostar av förklarliga skäl mer än att gå i mainstream skola. Undervisningsgrupperna är mindre och resurserna fler. Men skillnaden mellan specialskolan och hörselklassverksamheter är inte så stor som det ekonomiska glappet är dem emellan.

Om vi ska tala om elevens lika rättigheter och om en skola för alla behöver vi ändra på spelplanen så att inte bara en verksamhet får ett omfattande statligt stöd och andra verksamheter ett mindre, trots att de erbjuder liknande stöd. Den dagen då förutsättningarna till stöd är lika och eleven i realiteten kan välja den skola som passar bäst för hen, först då har vi en skola för alla.